

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده اخلاق

رشته تربیت اخلاقی

پایان نامه کارشناسی ارشد

نقش شیوه معاشرت اعضای خانواده در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد داوودی

استاد مشاور

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی

دانش پژوه

مهدی سجادیان

اردیبهشت ۱۳۹۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

دانشکده اخلاق

رشته تربیت اخلاقی

پایان نامه کارشناسی ارشد

نقش شیوه معاشرت اعضای خانواده در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی

استاد راهنما

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد داوودی

استاد مشاور

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمدرضا احمدی

دانش پژوه

مهدی سجادیان

اردیبهشت ۱۳۹۶

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت

بسمه تعالی

صورت جلسه دفاع پایان نامه

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه)

جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد جناب آقای مهدی سجادیان رشته: تربیت اخلاقی

تحت عنوان: نقش شیوه معاشرت اعضاء خانواده در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی

با حضور استاد راهنما، استاد مشاور و هیأت داوران در موسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت در تاریخ ۱۳۹۷/۱۱/۲۴ برگزار گردید و پایان نامه

ایشان با کسب نمره عدد: ۱۷ به حروف: خوبه با درجه مطلوبه پذیرفته شد.

نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
مدیر گروه: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر صادق کریمزاده	<u>دکتر صادق کریمزاده</u>	
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمد داوودی	<u>دکتر محمد داوودی</u>	
استاد مشاور: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر محمدرضا احمدی	<u>دکتر محمدرضا احمدی</u>	
استاد داور: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر هادی رزاقی	<u>دکتر هادی رزاقی</u>	
نماینده تحصیلات تکمیلی: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای محمدرضا کریمی	<u>دکتر محمدرضا کریمی</u>	
کارشناس تحصیلات تکمیلی: جناب آقای مصطفی زارعی		

معاون آموزشی موسسه

سید حسین رکن الدینی

بسمه تعالی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

این جانب **مهدی سجادیان** فرزند **حبیب** متولد **۱۳۶۵** به شماره شناسنامه **۲۳۷۵** صادره از **مرودشت** به شماره دانش پژوهی **۹۱۱۱۲۰۰۹** رشته **تربیت اخلاقی** متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی این جانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این زمینه از آنها استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مآخذ ذکر گردیده است.

این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادرشده توسط موسسه از اعتبار ساقط خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانشجو

مهدی سجادیان

امضاء

باسمه تعالی

حقوق مادی و معنوی پایان نامه

چاپ و انتشار پایان نامه های تحصیلی دانش پژوهان مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت بیانگر بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی مؤسسه است.

اینجانب مهدی سجادیان دانش پژوه رشته تربیت اخلاقی مقطع کارشناسی ارشد، متعهد می گردم موارد ذیل را در خصوص حقوق مادی و معنوی پایان نامه ام با موضوع:

نقش شیوه معاشرت اعضای خانواده در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی

رعایت نمایم و در صورت تخلف از موارد ذیل، کلیه تبعات حقوقی آن بر عهده این جانب خواهد بود:

۱. در صورت اقدام به چاپ پایان نامه، مراتب را قبلاً به صورت کتبی به معاونت پژوهش مؤسسه اطلاع دهم و در صورت تمایل مؤسسه با چاپ پایان نامه به صورت کتاب، اولویت با مؤسسه خواهد بود.
۲. در صورت موافقت معاونت پژوهش با چاپ پایان نامه به صورت کتاب توسط دانش پژوه، در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل چاپ گردد:
- «کتاب حاضر حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته تربیت اخلاقی است که در سال ۱۳۹۶ در مؤسسه آموزش عالی اخلاق و تربیت به راهنمایی حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر محمد داوودی و مشاوره حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر محمدرضا احمدی از آن دفاع شده است».
۳. به منظور غنی سازی منابع و مآخذ کتابخانه مؤسسه دو نسخه از آن به کتابخانه و دو نسخه نیز جهت بهره برداری به معاونت پژوهش اهدا خواهد شد.

نام و نام خانوادگی دانش پژوه

مهدی سجادیان

امضا

تقدیم بہ

آن ہمسراں آسمانی کہ؛ روابط شان سرشار از ایشان، محبت و ابراز خشود می؛ معنای زندگی شان قرب الہی و
فرزند پروری شان عالی ترین نمونہ تربیت است؛ مولای خوبان عالم حضرت امیر المؤمنین علی (علیہ السلام)
و سرور بانوان جهان حضرت فاطمہ زہرا (سلام اللہ علیہا)۔

تقدیر و تشکر

حمد و سپاس مخصوص خداوند تبارک و تعالی است که بر انسان منت نهاد و مسیر هدایت را در زندگی برای او تبیین نمود. امیدوارم که اثر حاضر خدمت کوچکی به جامعه علمی و پژوهشی کشور به شمار آید.

به مصداق «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» شایسته است در درجه اول از استاد راهنما جناب آقای دکتر محمد داوودی و استاد مشاور جناب آقای دکتر محمد رضا احمدی، برای تلاش‌ها و دقت نظرهایی که در راستای این پژوهش داشته‌اند تشکر و قدردانی نمایم.

همچنین از همه اساتیدی که در این راه بنده را مورد لطف و عنایت خود قرار داده‌اند سپاسگزاری می‌نمایم.

از پدر و مادرم و که در زندگی برای من تلاش‌ها و فداکاری‌های بسیاری را متحمل شدند سپاسگذارم.

از همسرم که در زندگی معنوی و زناشویی همواره همراه و پشتیبان مستحکمی برایم بوده و با قلبی آکنده از عشق و معرفت محیطی سرشار از آرامش و آسایش را در این پژوهش برای من فراهم آورده است، تشکر می‌نمایم.

از فرزندانم نیز که شرایط پژوهشی مرا در این مدت با صبر و حوصله تحمل نموده، ممنونم.

چکیده

یکی از صفات انسانی و الهی که در آموزه‌های دینی دارای جایگاه خاصی است و رابطه تنگاتنگی با ایمان دارد، صفت حیا است. پرورش حیا در فرزندان از مرحله انعقاد نطفه تا بزرگسالی به وجود می‌آید که والدین در این راستا نقش تربیتی به سزایی دارند. اسلام از طریق حریم‌ها انواع لذتها، چه سمعی و چه بصری را از کانال صحیح و اساسی مورد اهمیت قرار می‌دهد. اهمیت حیا تا آنجاست که ارتباط تنگاتنگی با زندگی افراد و خانواده و جامعه دارد. از این رو هدف این پژوهش شناسایی چگونگی معاشرت اعضای خانواده بر اساس آیات و روایات و شناسایی ارتباط تعامل اعضای خانواده با ارتقاء سطح حیا می‌باشد. روش این تحقیق بصورت توصیفی و تحلیلی است و از قرآن و کتب حدیثی مرجع بعنوان منبع استفاده شده است. نتیجه پژوهش حاضر نشان می‌دهد که خانواده، مدرسه، رسانه‌ها، شبکه دوستان و مکان‌های عمومی (کوی و برزن، مغازه‌ها، پارک‌ها، سینما، معابد و غیره) امروزه جزء منابع اصلی و تاثیرگذار هر جامعه‌ای می‌باشند. اما، در میان این عناصر، خانواده اولین و بیشترین تاثیر را بر روند ساخت هویت فرهنگی اجتماعی انسان و چگونگی شکل‌گیری این هویت دارد. همچنین نوع ارتباط فرزندان با یکدیگر و نوع تربیت و برخورد والدین در ساختار شخصیت، مهارت‌های اجتماعی و شناختی، اعتماد به نفس و ارزش‌های دیگر دینی همچون حیا فرزندان موثر می‌باشد. بنابراین حیا باید ابتدا در بین زن و شوهر و در نهایت در بین اعضای خانواده نهادینه و سطح آن ارتقاء یابد. در این راستا ملاک برتری خانواده، برخورداری از فضیلتها و ارزشهای اسلامی است.

کلید واژه ها: معاشرت اعضای خانواده، حیا، تربیت فرزندان

فهرست مطالب

فصل اوّل.....	۱
کلیات و مفاهیم.....	۱
۱ - ۱ - بیان مسئله.....	۲
۱ - ۲ - اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۳
۱ - ۳ - اهداف تحقیق.....	۳
۱ - ۴ - سوال‌های تحقیق.....	۴
۱ - ۵ - پیشینه تحقیق.....	۴
۱ - ۶ - تعریف مفاهیم و اصطلاحات تحقیق.....	۵
۱ - ۶ - ۱ - حیا.....	۵
۱ - ۶ - ۲ - خانواده.....	۶
۱ - ۷ - روش تحقیق.....	۷
فصل دوم.....	۸
حیا از دیدگاه اسلام.....	۸
۲ - ۱ - حیا از منظر لغت‌شناسان.....	۹
۲ - ۲ - حیا از منظر علمای اخلاق.....	۱۰
۲ - ۳ - مولفه‌های حیا.....	۱۳
۲ - ۳ - ۱ - مهار کردن نفس.....	۱۳
۲ - ۳ - ۲ - فعل قبیح (نابهنجار).....	۱۴
۲ - ۳ - ۱ - ملاک نابهنجاری کارها.....	۱۵
۲ - ۳ - ۲ - نقش ارزیابی افراد در نابهنجار شمردن کارها.....	۱۶

- ۱۸..... ۲ - ۳ - ۲ - ۳ - ثبات و تغییر در ناهنجاریها
- ۱۹..... ۲ - ۳ - ۳ - حضور و نظارت
- ۱۹..... ۲ - ۳ - ۳ - ۱ - درک نظارت
- ۲۲..... ۲ - ۳ - ۳ - ۲ - کرامت و حرمت ناظر
- ۲۳..... ۲ - ۳ - ۳ - ۳ - حیا، خود تنظیمی بدون ترس و طمع
- ۲۵..... ۲ - ۳ - ۴ - شخص حیا کننده
- ۲۷..... انواع نظارت
- ۲۷..... الف: مردم
- ۲۸..... ب: خود
- ۳۰..... ج: حجّت‌های خداوند
- ۳۴..... د: فرشتگان
- ۳۸..... ه: خداوند
- ۴۲..... تنوع نظارت‌ها
- ۴۳..... ۲ - ۴ - فطری یا فرهنگی بودن حیا
- ۴۶..... ۲ - ۵ - اقسام حیا
- ۴۶..... ۲ - ۵ - ۱ - ملاک اوّل
- ۴۷..... ۲ - ۵ - ۲ - ملاک دوم
- ۴۸..... ۲ - ۵ - ۳ - ملاک سوم
- ۴۸..... ۲ - ۵ - ۴ - ملاک چهارم
- ۵۰..... ۲ - ۶ - مراتب حیا

- ۵۰..... ۲- ۶- ۱- بحث اول
- ۵۳..... ۲- ۶- ۲- بحث دوم
- ۵۵..... ۲- ۷- حیا و جنسیت
- ۵۵..... ۲- ۷- ۱- تفاوت حیا ی زن و مرد
- ۵۷..... ۲- ۷- ۲- تحوّل حیا در زنان
- ۶۰..... ۲- ۸- بی حیایی
- ۶۰..... ۲- ۸- ۱- تعریف بی حیایی
- ۶۱..... ۲- ۸- ۲- عوامل بی حیایی
- ۶۱..... الف : جهل
- ۶۱..... ب : تکرار
- ۶۷..... ج : شکسته شدن حرمت
- ۶۷..... ۲- ۸- ۳- پیامدهای بی حیایی
- ۶۷..... الف : مجاز شدن هر کار زشت
- ۶۸..... ب : مردن خوبی ها
- ۷۰..... ج : بدننامی
- ۷۰..... د : محرومیت از لذّت عبادت
- ۷۰..... فصل سوم
- ۷۰..... نقش شیوه معاشرت والدین با یکدیگر در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی
- ۷۱..... ۳-۱- ساز و کار تأثیرگذاری شیوه معاشرت والدین بر حیا ی فرزندان
- ۷۶..... ۳- ۲- رعایت تقوا و آداب الهی در روابط خانوادگی و اجتماعی
- ۷۷..... ۳- ۳- احترام و تکریم یکدیگر (حیا در کردار و رفتار)

- ۳- ۲- ۱ - احترام به شخصیت یکدیگر..... ۷۷
- ۳- ۲- ۲ - رعایت ادب در گفتار..... ۷۸
- ۳- ۳- ۳ - عدم نزاع بین زن و شوهر..... ۷۹
- ۳- ۴- ۴ - نقش حیا در رضایتمندی زن و شوهر..... ۸۰
- ۳- ۴- ۱ - اهمیت حیاى مرد در اجتماع..... ۸۰
- ۳- ۴- ۲ - اهمیت حیاى زن در اجتماع..... ۸۱
- ۳- ۵- ۵- پرهیز از دیدن عکس و فیلم نامناسب..... ۸۳
- ۳- ۶- ۶- گوش دادن به موسیقی..... ۸۳
- فصل چهارم..... ۸۲
- نقش شیوه معاشرت والدین با فرزندان در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی..... ۸۲
- ۴- ۱- ازدواج شرعی..... ۸۳
- ۴- ۲- مراقبت در دوران بارداری..... ۸۴
- ۴- ۳- نامگذاری فرزندان..... ۸۴
- ۴- ۴- بهبود بینش فرزندان..... ۸۴
- ۴- ۵- ۵- اهتمام به تربیت و تقویت باورهای دینی و مذهبی..... ۸۵
- ۴- ۵- ۱- تقویت ارتباط فرزندان با پروردگار..... ۸۶
- ۴- ۵- ۳- بزرگداشت شعائر اسلامی..... ۸۷
- ۴- ۵- ۴- توکل به خدا و توسل به اهل بیت (علیهم السلام)..... ۸۷
- ۴- ۶- ۶- تکریم فرزند..... ۸۷
- ۴- ۷- ۷- انتخاب دوستان شایسته..... ۸۸

- ۸-۴ - جدا کردن محل خواب کودک ۸۹
- ۴-۹ - پوشش والدین در مقابل کودکان ۸۹
- ۴-۱۰ - پوشش مناسب کودکان ۹۰
- ۴-۱۱ - رعایت ضوابط در استحمام فرزندان ۹۱
- ۴-۱۲ - ایجاد شرایط و محیطی امن و آرام برای روابط زناشویی ۹۲
- ۴-۱۳ - پرهیز والدین از شوخی های رکیک ۹۳
- ۴-۱۴ - پرهیز از معاشقه با همدیگر در حضور فرزندان ۹۳
- ۴-۱۵ - پرهیز از گفتن حرف های رکیک جنسی ۹۳
- ۴-۱۶ - پرهیز از دیدن فیلم های نامناسب ۹۳
- آسیب های فیلم های مستهجن ۹۳
- الف) بلوغ زودرس ۹۴
- وقتی کودک و نوجوان با تصاویر مهیج یا با موضوعات مختلف جنسی مواجه می شود،
احتمال بلوغ زودرس در او بسیار بالاتر می رود، این مساله برای پسران خطرآفرین و برای
دختران ناخوشایند است و زمینه را برای رفتار جنسی زود هنگام، بروز هیجانات منفی ناشی از
تغییرات بدنی و حتی طرد شدن از سوی همسالان فراهم می کند. ۹۴
- ب) شکل گیری باورهای نادرست ۹۴
- د) بروز خودارضایی و عوارض پس از آن ۹۴
- فصل پنجم ۱۰۶
- نقش شیوه معاشرت فرزندان با یکدیگر در سطح حیا فرزندان بر اساس منابع اسلامی ۱۰۶
- ۵-۱ - پوشش خواهر در مقابل برادر ۱۰۷
- ۵-۱-۱ - حدود شرعی محرمیت خواهر و برادر ۱۰۹

- ۱۱۰ ۵ - ۱ - ۲ - حدود عرفی محرمیت میان خواهر و برادر.
- ۱۱۱ فرهنگ خانواده؛ مهم‌ترین شاخصه حد عرفی.
- ۱۱۱ ۵-۲- رعایت حدود محرمیت.
- ۱۱۲ ۵-۳- پرهیز از دیدن تصاویر و فیلم‌های غیراخلاقی.
- ۱۱۲ ۵-۳-۱ - دلایل گرایش به محصولات هرزه نگاری.
- ۱۱۲ (۱) کنجکاوی:.....
- ۱۱۳ (۲) برخورد ناگهانی و تصادفی:.....
- ۱۱۳ (۳) تقلید و فشار همسالان:.....
- ۱۱۳ ۵-۳-۲ - آثار دیدن تصاویر و فیلم‌های غیر اخلاقی.
- ۱۱۳ (۱) بلوغ زودرس:.....
- ۱۱۴ (۲) شکل‌گیری باورهای نادرست:.....
- ۱۱۴ (۳) بروز خودارضایی و عوارض پس از آن:.....
- ۱۱۴ (۴) تضعیف انسانیت:.....
- ۱۱۴ (۵) از بین رفتن عفت عمومی و اجتماعی در درازمدت:.....
- ۱۱۴ (۶) نقش بستن تصاویر جنسی در مغز:.....
- ۱۱۵ (۷) سستی ایمان:.....
- ۱۱۵ (۸) محروم شدن از شیرینی و لذت انس با خدا:.....
- ۱۱۵ (۹) مردن دل‌ها و افسردگی:.....
- ۱۱۵ ۵-۴ - پرهیز از گوش دادن به موسیقی.....
- ۱۱۶ نتیجه‌گیری.....
- ۱۱۷ محدودیتهای پژوهش.....

پیشنهاد پژوهشی ۱۱۷

فهرست منابع ۱۱۸

منابع فارسی ۱۱۸

منابع عربی ۱۲۱